

تأثیر تاریخ کاشت بر مراحل رشد و نمو و برخی ویژگی‌های زراعی و فیزیولوژیکی پنج رقم سویا در کشت دوم

Effects of Planting Dates on Growth and Development Stages and Some Agronomic and Physiological Characteristic in Five Soybean Cultivars

سید مجتبی هاشمی جزی^۱

چکیده

بررسی اثرات تاریخ‌های مختلف کاشت بر طول مراحل رشد و نمو پنج رقم سویا در ایستگاه تحقیقاتی مرکز تحقیقات کشاورزی چهار محال و بختیاری واقع در شهرستان لردگان در سال ۱۳۷۶ انجام گرفت. بدین منظور پنج رقم سویا به نام‌های ویلیامز، هارکور، الجین، زان و لاین ۱۸ کرج در تاریخ کاشت‌های ۲۶ خرداد، ۷ تیر و ۲۳ تیر به صورت طرح کرت‌های خرد شده در قالب بلوک‌های کامل تصادفی مورد مقایسه قرار گرفتند. تاریخ‌های کاشت به عنوان عامل اصلی و ارقام به عنوان عامل فرعی در نظر گرفته شدند. با تأخیر در کاشت تعداد روز از سبز شدن تا گلدهی در کلیه ارقام مورد بررسی کاهش یافت و میزان درجه روز رشد لازم افزایش پیدا کرد. ولی فاصله زمانی از سبز شدن و از گلدهی تا رسیدگی فیزیولوژیک افزایش پیدا کرد و میزان درجه روز رشد از گلدهی تا رسیدگی فیزیولوژیکی نقصان پیدا کرد. رقم هارکور پس از ۱۰۱ روز و رقم ویلیامز و لاین کرج ۱۸ پس از ۱۱۷ روز به مرحله رسیدگی کامل رسیدند. اثر تاریخ کاشت بر طول دوره رشد و نمو در سطح احتمال ۱٪ معنی دار بود. با تأخیر در کاشت ارتفاع بوته، ارتفاع اولین غلاف از سطح خاک، تعداد شاخه فرعی، شاخص برداشت و عملکرد کاهش یافت. مقایسه میانگین‌ها نشان داد که طول دوره رشد و نمو با تأخیر در کاشت روند کاهش داشت. تاریخ کاشت اول (۲۶ خرداد) مناسب‌ترین تاریخ کاشت برای کشت دوم بود و بالاترین عملکرد به مقدار ۲/۲۹۴۲ کیلوگرم در هکتار در این تاریخ کاشت حاصل گردید.

واژه‌های کلیدی: سویا، تاریخ کاشت، تأخیر در کاشت، رشد و نمو، سبز شدن، گلدهی.

مقدمه

تفاوت هستند و این دامنه بین ۷۵ تا ۲۰۰ روز است. گیاه سویا دارای دو تیپ رشد محدود و نامحدود است. مراحل فنولوژیکی به ویژه مرحله گلدهی این گیاهان به طور نسبتاً زیادی تحت تأثیر عوامل محیطی قرار می‌گیرد. به طور کلی هر گونه نمو فیزیولوژیکی گیاه به میزان قابل ملاحظه‌ای تحت تأثیر درجه حرارت قرار دارد. (فرانکلین و همکاران، ۱۳۶۸).

درجه حرارت‌های زیاد و طول روزهای کوتاه باعث کوتاه‌تر شدن دوره رویشی می‌گردند. علاوه بر این طول روز بر

تاریخ کاشت مناسب موجب بهره‌گیری بهینه از عوامل اقلیمی نظیر درجه حرارت، رطوبت، طول روز و هم چنین تطابق زمان گلدهی با درجه حرارت مناسب می‌گردد. ارقام زیادی از سویا در دنیا کشت می‌گردند. سویا به آسانی با تغییر شرایط آب و هوایی و خاک سازگار نمی‌شود. گل دادن و رسیدن آن تحت تأثیر طول روز است (Carlson et al., 1982). ارقام سویا از نظر طول رسیدگی بسیار

تاریخ دریافت: ۱۳۸۰/۶/۱۳

تاریخ پذیرش: ۱۳۸۰/۴/۱۹

عضو هیأت علمی مرکز تحقیقات جهاد کشاورزی چهارمحال و بختیاری